

การศึกษาเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนระหว่างการปลูกถั่วเหลือง
กับการปลูกข้าวนาปรังในฤดูแล้ง ปีการเพาะปลูก 2531/2532
ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

นายกำจร ไพโรจน์ศักดิ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาบัณฑิต

ภาควิชาการบัญชี

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2534

ISBN 974-578-634-9

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

017875

11111111111111

A COMPARATIVE STUDY ON COST AND RETURN BETWEEN
SOYBEAN AND RICE DURING THE DRY SEASON OF
1988/1989 CROP YEAR IN THE NORTHEASTERN REGION

Mr. Gumjohn Pirotesak

A Thesis Submitted in Partial Fullfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Accountancy

Department of Accountancy

Graduate School

Chulalongkorn University

1991

ISBN 974-578-634-9

ก่าจร ไพรโรจน์ศักดิ์ : การศึกษาเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนระหว่าง
การปลูกถั่วเหลืองกับการปลูกข้าวนาปรังในฤดูแล้ง ปีการเพาะปลูก
2531/2532 ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (A COMPARATIVE STUDY
ON COST AND RETURN BETWEEN SOYBEAN AND RICE DURING THE
DRY SEASON OF 1988/1989 CROP YEAR IN THE NORTHEASTERN
REGION) อ.ที่ปรึกษา: รศ.ดร.ศรัณย์ วรธนัจฉริยา, 195 หน้า.

ISBN 974-578-634-9

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบต้นทุน ผลตอบแทนและ
จุดคุ้มทุนระหว่างการปลูกถั่วเหลืองกับการปลูกข้าวนาปรังในฤดูแล้งในเขตภาคตะวันออกเฉียง-
เหนือ

จากการศึกษาพบว่า ต้นทุนการปลูกถั่วเหลืองของเกษตรกรในเขตภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือมีเฉลี่ยไร่ละ 1,224.45 บาท โดยมีผลผลิตเฉลี่ยไร่ละ 260.84
กิโลกรัม คิดเป็นต้นทุนเฉลี่ยกิโลกรัมละ 4.69 บาท ในขณะที่ต้นทุนการปลูกข้าวนาปรัง
ของเกษตรกรในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือเฉลี่ยไร่ละ 1,069.33 บาท โดยมีผลผลิต
เฉลี่ยไร่ละ 536.29 กิโลกรัม คิดเป็นต้นทุนเฉลี่ยกิโลกรัมละ 1.99 บาท นอกจากนี้
ยังพบว่าเกษตรกรผู้ปลูกถั่วเหลืองจะมีผลตอบแทนเฉลี่ยสูงกว่าเกษตรกรผู้ปลูกข้าวนาปรัง
และการปลูกถั่วเหลืองจะมีจุดคุ้มทุนต่ำกว่าการปลูกข้าวนาปรัง

นอกจากนี้ผลของการศึกษายังพบว่า ปัญหาของการปลูกถั่วเหลืองและข้าวนาปรัง
ของเกษตรกร ได้แก่ ต้นทุนการปลูกถั่วเหลืองและข้าวนาปรังสูง ทำให้เกษตรกรได้กำไร
ลดลง และเกษตรกรมีเงินทุนจำกัด ซึ่งมีผลต่อเนื้อทำให้ผลผลิตต่อไร่ที่ได้ค่อนข้างต่ำ ส่วน
ปัญหาสุดท้ายที่พบคือ เกษตรกรขาดความเชื่อมั่นในเรื่องราคาขายที่มีความไม่แน่นอนสูง
ซึ่งทางแก้ของปัญหาเหล่านี้คือ หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องควรให้ความรู้ในเรื่องของการ
ปลูกถั่วเหลืองแก่เกษตรกรเพิ่มขึ้น มีการวางแผนทางด้านการตลาดและราคาของ
ถั่วเหลืองในระยะยาว รวมทั้งการจัดหาแหล่งเงินทุนให้กับเกษตรกรอย่างเพียงพอ

ภาควิชา การบัญชี
สาขาวิชา การต้นทุน
ปีการศึกษา 2533

ลายมือชื่อนิติต กิ่งกร ไพรโรจน์ศักดิ์

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ศรัณย์ วรธนัจฉริยา

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ศรัณย์ วรธนัจฉริยา

MR.GUMJOHN PIROTESAK : A COMPARATIVE STUDY ON COST
AND RETURN BETWEEN SOYBEAN AND RICE DURING THE DRY
SEASON OF 1988/1989 CROP YEAR IN THE NORTHEASTERN REGION:
THESIS ADVISOR : ASSO.PROF.DR.SARUN WATTANUTCHARIYA,
195 PP. ISBN 974-578-634-9

The purpose of this thesis is to compare the cost and return between soybean and rice during the dry season in the northeastern region.

The results of the study show that the average production cost of soybean in the northeastern region is 1,224.45 Baht. per rai, or 4.69 Baht per kilogram with an average yield of 260.84 kilogram per rai. While the average production cost of rice during the dry season is 1,069.33 Baht per rai or 1.99 Baht per kilogram with the average yield of 536.29 kilogram per rai. The average return of soybean growers is higher than those the dry season rice growers at the same time the break-even point of soybean is lower than dry season rice.

The study reveals some major problems such as : Production cost of both crops are relatively high thus resulting in less profit, the lacking of funds has resulted in low yield due to low investment, and the uncertainty of product price suggestions in solving these problems are that the related governmental organizations should provide technical knowledge as well as setting long-term plan for price guarantee and agricultural credit program.

ภาควิชา การบัญชี
สาขาวิชา การต้นทุน
ปีการศึกษา 2533

ลายมือชื่อนิสิต กิ่งกร ใจทองศรีวิฬ.

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ส.สุวรรณ

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ส.สุวรรณ

กิตติกรรมประกาศ

ในการเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนได้รับคำแนะนำ การแก้ไข
ข้อบกพร่อง ตลอดจนการเรียบเรียงวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์จาก รองศาสตราจารย์
ดร. ศรัณย์ วรธนัจฉริยา ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญเสริม
วิมุทตะนันท์ ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณอาจารย์
ทั้งสองไว้ ณ ที่นี้ ขอขอบพระคุณ อาจารย์อรพินธุ์ ชาติอัปสร ประธานกรรมการ
พิจารณาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์กัญญา นวลแข และ อาจารย์ ดร. พรสิริ
ปวงเกษม ที่ให้เกียรติเป็นกรรมการผู้ตรวจและสอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ท้ายที่สุดนี้ผู้เขียนขอขอบพระคุณทุกท่านและเพื่อน ๆ ที่ไม่ได้กล่าว
รายนาม ณ ที่นี้ได้ให้การช่วยเหลือจนวิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลงด้วยดี

กัจจกร ไพโรจน์ศักดิ์

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญแผนภาพ.....	ฐ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความสำคัญของเรื่องที่ศึกษา.....	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	2
สมมุติฐานของการศึกษา.....	3
ขอบเขตของการศึกษา.....	3
วิธีดำเนินการศึกษาและค้นคว้า.....	4
ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา.....	4
2 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับแก้วเหลือง.....	5
ลักษณะทั่วไปทางพฤกษศาสตร์.....	5
การแบ่งระยะการเจริญเติบโตของแก้วเหลือง.....	7
พันธุ์แก้วเหลือง.....	10
ฤดูปลูก.....	14
ขั้นตอนการปลูก.....	14
การบำรุงรักษา.....	17
ศัตรูของแก้วเหลือง.....	18
การเก็บเกี่ยว.....	21
ประโยชน์ของแก้วเหลือง.....	22

สารบัญ (ต่อ)	หน้า
บทที่ 3 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับข้าว.....	27
ประเภทของข้าว.....	29
ลักษณะทั่วไปทางพฤกษศาสตร์.....	31
การแบ่งระยะการเจริญเติบโตของข้าว.....	34
พันธุ์ข้าว.....	36
ขั้นตอนการปลูกข้าว.....	41
การบำรุงรักษา.....	46
ศัตรูของข้าว.....	48
การเก็บเกี่ยว ตาก นวด เก็บ.....	57
4 ต้นทุนและผลตอบแทนจากการปลูกข้าวเหลืองในเขต	
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	60
ส่วนประกอบของต้นทุนการเพาะปลูกข้าวเหลือง.....	61
ต้นทุนผันแปร.....	61
ต้นทุนคงที่.....	64
ต้นทุนการปลูกข้าวเหลืองของเกษตรกรในเขตจังหวัดขอนแก่น	65
ต้นทุนผันแปร.....	65
ต้นทุนคงที่.....	75
ผลตอบแทนจากการปลูกข้าวเหลืองของเกษตรกรในเขต	
จังหวัดขอนแก่น.....	76
ต้นทุนการปลูกข้าวเหลืองของเกษตรกรในเขตจังหวัด	
หนองคาย.....	77
ต้นทุนผันแปร.....	77
ต้นทุนคงที่.....	86
ผลตอบแทนจากการปลูกข้าวเหลืองของเกษตรกรในเขต	
จังหวัดหนองคาย.....	88
ต้นทุนการปลูกข้าวเหลืองของเกษตรกรในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	88

สารบัญ (ต่อ)	หน้า
ผลตอบแทนจากการปลูกถั่วเหลืองเฉลี่ยของเกษตรกรในเขต ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	91
บทที่ 5 ต้นทุนและผลตอบแทนจากการปลูกข้าวนาปรังในเขต ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	92
ส่วนประกอบของต้นทุนการเพาะปลูกข้าวนาปรัง.....	93
ต้นทุนผันแปร.....	93
ต้นทุนคงที่.....	95
ต้นทุนการปลูกข้าวนาปรังของเกษตรกรในเขตจังหวัดขอนแก่น	96
ต้นทุนผันแปร.....	99
ต้นทุนคงที่.....	107
ผลตอบแทนจากการปลูกข้าวนาปรังของเกษตรกรในเขตจังหวัด ขอนแก่น.....	108
ต้นทุนการปลูกข้าวนาปรังของเกษตรกรในเขตจังหวัด หนองคาย.....	108
ต้นทุนผันแปร.....	108
ต้นทุนคงที่.....	118
ผลตอบแทนจากการปลูกข้าวนาปรังของเกษตรกรในเขต จังหวัดหนองคาย.....	119
ต้นทุนการปลูกข้าวนาปรังเฉลี่ยของเกษตรกรในเขต ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	120
ผลตอบแทนจากการปลูกข้าวนาปรังเฉลี่ยของเกษตรกรใน เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	120
บทที่ 6 การศึกษาเปรียบเทียบอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนปลูก ถั่วเหลืองและข้าวนาปรังของเกษตรกรในเขตภาคตะวันออกเฉียง เหนือ.....	123
การวิเคราะห์อัตราผลตอบแทน.....	125
อัตราผลตอบแทนจากการปลูกถั่วเหลือง.....	128
อัตราผลตอบแทนจากการปลูกข้าวนาปรัง.....	132

สารบัญ (ต่อ)	หน้า
การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างในอัตราผลตอบแทน	
จากการปลูกถั่วเหลืองกับข้าวนาปรัง.....	135
การวิเคราะห์ราคาต้นทุนและผลผลิตต้นทุน.....	140
ราคาต้นทุน.....	140
ผลผลิตต้นทุน.....	142
7 สรุปปัญหาและข้อเสนอแนะ.....	145
บรรณานุกรม.....	155
ภาคผนวก.....	156
ประวัติผู้เขียน.....	195

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1	13
เปรียบเทียบลักษณะบางอย่างของถั่วเหลืองพันธุ์ สจ.1 สจ.2 สจ.4 สจ.5 และเชียงใหม่ 60 โดยสรุป.....	13
3.1	37
ข้าวพันธุ์ดีปลูกได้ทั้งนาปีและนาปรังในเขตที่มีการชลประทาน หรือควบคุมน้ำได้.....	37
4.1	61
รายละเอียดจำนวนพื้นที่เพาะปลูกและผลผลิตที่ได้ของเกษตรกร ตัวอย่างในจังหวัดขอนแก่นและจังหวัดหนองคาย.....	61
4.2	66
ต้นทุนการปลูกถั่วเหลืองในฤดูแล้งต่อไร่ และต่อกิโลกกรัม ของ เกษตรกรในจังหวัดขอนแก่น ปีการเพาะปลูก 2531/2532...	66
4.3	68
รายละเอียดค่าแรงที่เป็นเงินสด และค่าแรงที่ไม่เป็นเงินสด เฉลี่ยต่อไร่ของการปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้ง ปีการเพาะปลูก 2531/2532 ของเกษตรกรตัวอย่างในเขตจังหวัดขอนแก่น...	68
4.4	78
ต้นทุนการปลูกถั่วเหลืองในฤดูแล้งต่อไร่ และต่อกิโลกกรัม ของ เกษตรกรในจังหวัดหนองคาย ปีการเพาะปลูก 2531/2532..	78
4.5	80
รายละเอียดค่าแรงที่เป็นเงินสด และค่าแรงที่ไม่เป็นเงินสด เฉลี่ยต่อไร่ของการปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้ง ปีการเพาะปลูก 2531/2532 ของเกษตรกรตัวอย่างในเขตจังหวัดหนองคาย..	80
4.6	89
ต้นทุนการปลูกถั่วเหลืองในฤดูแล้งต่อไร่ และต่อกิโลกกรัม ของ เกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการเพาะปลูก 2531/2532.....	89
5.1	93
รายละเอียดจำนวนพื้นที่เพาะปลูกและผลผลิตที่ได้ของเกษตรกร ตัวอย่างในจังหวัดขอนแก่นและจังหวัดหนองคาย.....	93
5.2	97
ต้นทุนการปลูกข้าวนาปรังต่อไร่ และต่อกิโลกกรัม ของเกษตรกร ในจังหวัดขอนแก่น ปีการเพาะปลูก 2531/2532.....	97
5.3	100
รายละเอียดค่าแรงที่เป็นเงินสด และค่าแรงที่ไม่เป็นเงินสด เฉลี่ยต่อไร่ของการปลูกข้าวนาปรัง ปีการเพาะปลูก 2531/2532 ของเกษตรกรตัวอย่างในเขตจังหวัดขอนแก่น...	100

ตารางที่ (ต่อ)	หน้า
5.4 ต้นทุนการปลูกข้าวนาปรังต่อไร่ และต่อกิโลกรัม ของ เกษตรกรในจังหวัดหนองคาย ปีการเพาะปลูก 2531/2532..	109
5.5 รายละเอียดค่าแรงที่เป็นเงินสด และค่าแรงที่ไม่เป็นเงินสด เฉลี่ยต่อไร่ของการปลูกข้าวนาปรัง ปีการเพาะปลูก 2531/2532 ของเกษตรกรตัวอย่างในเขตจังหวัดหนองคาย..	112
5.6 ต้นทุนการปลูกข้าวนาปรังเฉลี่ยต่อไร่ และต่อกิโลกรัม ของ เกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการเพาะปลูก 2531/2532.....	121
6.1 อัตราผลตอบแทนจากการปลูกถั่วเหลือง ปีการเพาะปลูก 2531/2532 ของเกษตรกรในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ..	128
6.2 อัตราผลตอบแทนจากการปลูกข้าวนาปรัง ปีการเพาะปลูก 2531/2532 ของเกษตรกรในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ..	132
6.3 การเปรียบเทียบอัตราผลตอบแทนจากการปลูกถั่วเหลืองกับ ข้าวนาปรัง ปีการเพาะปลูก 2531/2532 ของเกษตรกรในเขต ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	137
6.4 การเปรียบเทียบอัตราผลตอบแทนจากการปลูกถั่วเหลืองกับ ข้าวนาปรัง ปีการเพาะปลูก 2531/2532 ของเกษตรกรในเขต ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	139